

מדע לנוער 1909

את המכתב הזה קיבל אביו של פרופ' שמואל סמבורסקי. הוא נכתב בשנת 1910 בערך (התאריך על חותמת הדואר לא ברור) כשהיה שמואל סמבורסקי ילד ומנוי על עיתון "הפרחים".

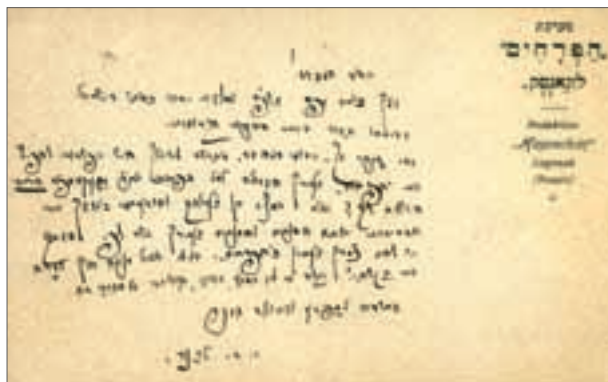
מערכת "הפרחים" לוגאנסק

אדוני הנכבד!

בנך כותב יפה בשפ"ע [בשפת עבר] והלואי ירבו כמותו בישראל. בדיחתו תבוא באחת החוברות הקרובות. עדי דברי בך, אדוני הנכבד, אתרשה לשאלך היש אפשרות להפיץ את "הפרחים" בעירך הגדולה לכל הפחות יותר מִהֶעֱקֶסְמֶפֶלר [עותק] היחידי השלוח לך? אולי אמצא חן בעיניך והודעתני בטובך את אדריסות [כתובות] אותם ההורים והבנים בעירך אשר לפי דעתך יש להם צורך בעיתון כ"הפרחים". אולי יואיל מורה בנך ועשה את בקשתי? אקוה כי לא תמנע, אדוני, מעצותי על מכתבי זה.

בתודה למפרע ובכבוד גמור

י.ד. לבנר

הקטעים שלהלן לקוחים מ"הפרחים" – עתון שבועי מצויר לבני הנעורים, התאשר מטעם הועד המלומד שעל יד ההשכלה לבתה"ס העבריים" (1910–1919), מדור "עתון ילדים (חדשות וענינים שונים)".

ישנו יצור הידוע בשם שבלול (улитка) הוא כלו רירי ורך מעורר געל נפש. בזחלו על העץ או על העשב ישאיר אחריו קו לח, רירי ומדבק. הוא נחשב לשרץ המים, וחי רק במקומות של טיט ורפש. השבלול הזה היה בימים האחרונים גם הוא לצרפתים למאכל תאווה ונאכל מדי שנה בשנה בצרפת לא פחות מצרפדעים, גם צבור השבלולים היה עולה בגדלו על שערי הנצחון שבפריז.

ישנו יצור הידוע בשם שבלול (улитка). הוא כלו רירי ורך מעורר געל נפש. בזחלו על העץ או על העשב ישאיר אחריו קו לח, רירי ומדבק. הוא נחשב לשרץ המים, וחי רק במקומות של טיט ורפש. השבלול הזה היה בימים האחרונים גם הוא לצרפתים למאכל תאווה ונאכל מדי שנה בשנה בצרפת לא פחות מצרפדעים, גם צבור השבלולים היה עולה בגדלו על שערי הנצחון שבפריז.

בחברת חוקרי המזרח נשא הפרופיסור דעליטש נאום מענין מאד על אודות המסחר וחרושת המעשה אשר בבבל העתיקה והקולטורה שלה והוכיח כי עוד לפני אלפי שנה כבר עמדה בבל בהשכלתה על מדרגה גבוהה המסחר ועבודת האדמה נתפתחו אז היטב. האדמה היתה אז יותר פוריה מהיום. המקור לידעותיו היו המצבות והלוחות העתיקים, אשר מצאו החופרים בארם נהרים.

בחברת חוקרי המזרח נשא הפרופיסור דעליטש נאום מענין מאד על אודות המסחר וחרושת המעשה אשר בבבל העתיקה והקולטורה שלה והוכיח כי עוד לפני אלפי שנה כבר עמדה בבל בהשכלתה על מדרגה גבוהה המסחר ועבודת האדמה נתפתחו אז היטב. האדמה היתה אז יותר פוריה מהיום. המקור לידעותיו היו המצבות והלוחות העתיקים, אשר מצאו החופרים בארם נהרים.

כחור העיתון, הפרחים; לשנת 5 רובל יבערך זה לחצי ולרבע ש"ח. כחול: לשנת 3 רובל וששים ק"פ ובערך זה לחצי ולרבע שנה. התחומים מתקבלת מן 1 יאנואר, מן 1 פרול מן 1 יול, ומן 1 אקטאבר.

מתקבלת החתימה על הפרחים

עתון שבו עי מציר קנני הנעורים.

מ 1 יולי עד 1 יאנואר 1910 במספר 2 רובל והששים ק"פ. ובמיל עור 30 ק"פ.

העורך, הפרחים, המאשר כפנים רועד המלצר, שעל די שר ההשכלה לכתובים העבריים.

--- החברה יק"א (חברה קולוניאציונית יהודית) שלחה את האגרונום וויטינגר לתור את מיסופוטאמיה (ארם נהרים) ולדעת אם תכשר להתישבות יהודים. בימים האלה נתקבל הדין וחשבון שלו, ובו נמצאים גם פרטים בדבר היהודים היושבים בעיר בגדד, לפי דבריו מספר התושבים כנגדד הוא מאתים אלף, וביניהם חמשים אלף יהודים. בהם זרעם של גולי בבל וגם חדשים, שבאו שבה מארץ-ישראל בימי מסע הצלב, שפתם היא ערבית, וגם בדברם עברית בולט אצלם הסגנון הערבי.

החברה יק"א (חברה קולוניאציונית יהודית) שלחה את האגרונום וויטינגר לתור את מיסופוטאמיה (ארם נהרים) ולדעת אם תכשר להתישבות יהודים. בימים האלה נתקבל הדין וחשבון שלו, ובו נמצאים גם פרטים בדבר היהודים היושבים בעיר בגדד. לפי דבריו מספר התושבים בבגדד הוא מאתים אלף, וביניהם חמשים אלף יהודים. בהם זרעם של גולי בבל וגם חדשים, שבאו שמה מארץ-ישראל בימי מסע הצלב, שפתם היא ערבית, וגם בדברם עברית בולט אצלם הסגנון הערבי.

תלבושת הנשים דומה לזו של הערביות, כשהן יוצאות החוצה הן מכסות את פניהן בצעיף; וגם החיים הביתיים של היהודים דומים כמעט לחיי הערביים, וכמנהג הערביים אין האשה אוכלת לחם יחד עם בעלה על שלחן אחד.

בדבר מסעו הוא מודיע, כי הלך באניה ורכב על סוסים מהלך של 800 מיל ויבוא לבגדד. הארץ בלתי נעבדת, מדבר שממה, אבל פוריה היא כמו בימים מקדם, והאנגלים כבר עובדים שם בחריצות ואם יתקדם גדולם של צמר גפן, אורז וסוכר, יהיו למקור עושר לעובד האדמה. בירחי החורף, האוויר במיסופוטמיה מבריא מאד, בירח יאנואר בבקר עולה החם עד 10-12 מעלות ובצהרים יחם מאד. החדש פיברואר הנהו שם חודש האביב, ובירחי מרץ-אפריל הוא כבר קיץ בכלל לא יקשה שם החום לאירופאים, כי במיסופוטמיה התיכונה האקלים יבש מאד.

השח החדש בפרס (הוא עתה בן י"ב שנים) הובא לבירת מלכותו (טיהירן) ברב פאר והדר. שעת עלייתו לטיהירן הוכרזה על ידי ריות מכליתות. אנשי הצבא עמדו לארך הדרך בשתי שורות ובידיהם דגלים אדומים. במרכבת זהב ישב השח כשהוא מעוטר בשרי צבא. לפניו רצו קלי-רגלים (скороходы) מלובשים מעילים אדומים. ההמון קרא: יחי השח!

וכשבא עד לפני ארמון מלכותו, לקחוהו רבי המלוכה על כפיהם והושיבהו על כסא המלכות. בראשונה בוש השח הקטן, ואחר שוחח מעט עם השר היושב ראשונה במלכות, גם קרא אליו את אחד המצביאים וידה לו על עבודתו ויברכהו בבריות גופא ובהצלחה.

השח החדש בפרס (הוא עתה בן י"ב שנים) הובא לבירת מלכותו (טיהירן) ברב פאר והדר. שעת עלייתו לטיהירן הוכרזה על ידי ריות מכליתות. אנשי הצבא עמדו לארך הדרך בשתי שורות ובידיהם דגלים אדומים. במרכבת זהב ישב השח כשהוא מעוטר בשרי צבא. לפניו רצו קלי-רגלים (скороходы) מלובשים מעילים אדומים. ההמון קרא: יחי השח!

וכשבא עד לפני ארמון מלכותו, לקחוהו רבי המלוכה על כפיהם והושיבהו על כסא המלכות. בראשונה בוש השח הקטן, ואחר שוחח מעט עם השר היושב ראשונה במלכות, גם קרא אליו את אחד המצביאים וידה לו על עבודתו ויברכהו בבריות גופא ובהצלחה.

— האקלים בימים הקדומים, ידוע כי בזמנים קדומים היה האקלים שונה תכלית שנוי מן האקלים אשר בימינו אלה. ככה, מזג-האוויר בגרינלנדיה (או באמריקה הצפונית) הוא עתה קר מאד, והאיסכינוסיה הגרים שם לובשים עורות-שער להגן על גופם מן הקור, אבל בתקופה הקדומה הנקראת „התקופה השלישית“ צמחו בגרינלנדיה הרבה צמחים וגדולים, הנמצאים עתה רק בארצות הדרום החמות, כמו למשל באיטליה העליונה. ולהפך, יש עכשיו ארצות המצוינות באקלים החם — ולפנים היו מכוסות קרח-עולמים. אבל מדוע זה? מה היו הסבות שגרמו לשנוי זה שנסתנו תנאי האקלים? השאלה הזאת מלאה ענין רב, והמלומדים עסקו זה כבר בפתרונה וישתדלו לברר את סבותיו של שנוי האקלים, אולם הדבר לא עלה בידם עד הנה. והנה נגש זה כבר הפרופיסור פריך (מברסלוי) לפתרון אותה השאלה. והוא בא לידי מסקנה (החלטה, פתרון), הנוסדה על תורתו המדעית של המלומד השוודי ארגינוס. לפי דעתו של מלומד זה, כמות החומץ-הפחמי (מין יסוד) הנמצא באויר משפיע השפעה רבה על מזג האויר ועל מדת החם שלו. כי ככל אשר ירבה לקבל אל תוכו את חום השמש באופן שחום-השמש יתבולל ויתמזג בחומץ הפחמי ועל ידי זה תגדל מדת החום של האויר. ולהפך, ככל אשר ימעט החומץ הפחמי באויר, כן תמעט מדת החום של האויר, אף כי השמש מחממת גם פה וגם שם באופן שווה. ובכן אנו רואים, כי החליפות במזג האויר תלויות בכמות החומץ הפחמי, הנמצא באויר. אבל מאין יוקח החומץ-הפחמי?

הפרופיסור פריך נוטה בזה לדעת החוקרים המחליטים, שהחומץ הפחמי מוצאו מן האדמה. ואיך הוא עובר מן האדמה אל האויר? על ידי התפרצות הלבות מהרי-השרפה. ובכן החומץ הפחמי יוצא מתחתית הרי השרפה וממלא את האויר. מן הצד השני, הוא הולך ומתמעט באויר מפני שהוא נבלע בנשימתם של בעלי-החיים והצמחים השונים ועוד סבות כאלה. על כן יש להוציא מזה את המסקנא כי בתקופות שהיו בהן הרבה מקרים של התפרצות הלבות מהרי-השרפה, היתה כמות החומץ הפחמי גדולה הרבה יותר, משהיתה בתקופות, שהצטיינו להפך במיעוט פעולתם של הרי השרפה. ובכן אם היתה כמות החומץ הפחמי גדולה יותר באיזו תקופה שתהיה, אז היתה גם מדת החום שלה גדולה יותר. על סמך זה עשה הפרופיסור פריך חקירות ודרישות שונות, ואמנם מצא כי בכל התקופות, שהתמעטה בהן פעולתם של הרי-השרפה, ירדה גם מדת החום של האויר, ובשתי תקופות, שלא היתה בהן שום התפרצות של הרי-השרפה, שורר הקור כל כך, עד שכל האדמה כוסתה קרח, ולהפך, בתקופות, שהתגברה פעולתם של הרי-השרפה, נמצאה גם מדת החום גדולה יותר. ואמנם בעת האחרונה, שהרי השרפה התחילו לפתוח עוד הפעם את לועם, ניכר שמזג האויר הולך ומשתנה לטוב: הקור מתמעט, ומדת החום עולה.

החקירות האלה חשובות מאד, כי הן מאירות בפעם הראשונה את הסבות של שנוי האקלים, אשר עד הנה לא יכולנו למצא אותן כלל ונהי כמגששים בחשך.

מלונדן מודיעים, כי ביום 15 ינואר יחוג בית העקד „בריטיש מוזעאום“ את יובלו של מאה וחמשים שנה להוסדו. המיסד של בית העקד היה סיר האנס סלאנע, אשר אסף הרבה דברים עתיקים יקרי המציאות, ספרים וכתבי יד, אשר עלו לו במחיר גדול והוא מסר אותם להממשלה האנגלית במחיר מצער.

בשנת 1759 נפתח בית העקד ומאז עד עתה הוא הולך ומתפתח וספריו מתרבים מאד. לערך חמשים אלף כרכים יתוספו בו בכל שנה, עתה נמצאים בו יותר משני מיליון ספרים נדפסים, כתבי יד יותר מששים אלף, והרבה מגלות פפירוס עתיקות, תעודות בשפת קפטית ולטין. לוא העמדו כל כרכי הבית בשורה אחת באורך, כי אז היו מכילים שטח של עשרים וחמשה פרסאות אנגליות.

— מלונדן מודיעים, כי ביום 15 ינואר יחוג בית העקד „בריטיש מוזעאום“ את יובלו של מאה וחמשים שנה להוסדו. המיסד של בית העקד היה סיר האנס סלאנע, אשר אסף הרבה דברים עתיקים יקרי המציאות. ספרים וכתבי יד, אשר עלו לו במחיר גדול והוא מסר אותם להממשלה האנגלית במחיר מצער. בשנת 1759 נפתח בית העקד ומאז עד עתה הוא הולך ומתפתח וספריו מתרבים מאד. לערך חמשים אלף כרכים יתוספו בו בכל שנה, עתה נמצאים בו יותר משני מיליון ספרים נדפסים, כתבי יד יותר מששים אלף, והרבה מגלות עתיקות, תעודות בשפת קפטית ולטין. לוא העמדו כל כרכי הבית בשורה אחת באורך, כי אז היו מכילים שטח של עשרים וחמשה פרסאות אנגליות.